

Szakonyi Károly

Mindenki siet haza

Már éppen zárni akartunk, dél óta alig volt forgalom; tétlenül ácsorogtam az üzletajtónál, néztem a függönyön át az utcát, a buszmegállót; így, a fehér, áttetsző szádán keresztül, olyan volt az út meg a táj, mintha havazna, pedig mocskos, szürke idő járta már napok óta. Köd szállt a folyóról. A buszról lekaszálódó utasok közül senki sem ugrott be sörre vagy feketére, mint máskor, áruházi papírokba burkolt csomagjaikkal átvágtak az úton a házak felé. Némelyik még csak most cipelte a fenyőjét. Satnya fenyők voltak, már amilyenek megmaradnak így, az utolsó napra. Az én fenyőm két hete megvolt, a piacon vettem, kikötöttem a negyedik emeleti ablakunk alá a hidegre, csak ma reggel húztam be onnan, hogy feldíszíthesse az asszony. Jó előre kell gondoskodni mindenről. Megtanultam már. Megéltem valamennyit, rászoktatott az élet, hogy idejében beszerezsem mindazt, amire szükségem van. Nem szeretem a kapkodást meg a bizonytalanságot, még a kis dolgokban sem. A színes villanyégőket is előkészítettem, komótosan, a tavalyi dobozból. Estére eljönnek hozzánk a gyerekek a két kis unokával. Vettem építőkockát, képeskönyvet, babát, kisvasutat, mindent. Nagyon kedvelem a karácsonyi hangulatot, az ünnepi vacsorát, szeretem a fenyő illatát a szobában, meg ahogy égnak a gyertyák. Még kis jászolunk is van, benne gipszből a Kisjézus, meg körülötte a gipsz-Mária és -József, meg a háromkirályok, a pásztorok, mind gipszből, színesre festve, meg egy gipszszámár, gipsztehén, szóval az egész betlehem, hátul, piros celofánpapír mögött apró zseblámpaégőt lehet meggyújtani, nagyon szép. Mindig meghatódom, mert a gyerekkoromat juttatja eszembe. Aztán feltesszük a *Csendes éj-t*, a fiam hozta a lemezt valamelyik esztendőben, azt mindig lejátszunk, miközben szikráznak a csillagszórók, komolyan mondom, meghatódom, a sírás szorongatja a torkomat, annyira érzem olyankor a szeretetet. Ezen járt az eszem, meg azon, hogy na, nemsokára vége a napnak; a presszóslány ötkor kikapcsolta a kávéfőzőt, a főnök kasszáét csinált, hátul a magyaros teremben már eloltottuk a lámpákat, szóval zárni készültünk éppen, amikor bejött az az ember.

Gondoltam, iszik valamit, aztán siet haza ez is, akár a többiek.

Tudja fene, hány éves lehetett, se öreg, se fiatal; nem látszott valami jó módúnak, ráadásul a haja a vállát verdeste, sovány volt, girhes; szakállá,

bajsa nedvesen tapadt össze a ködtől. Megállt az ajtóban, előbb engem nézett meg, aztán a lányt, biccentett, összefogta a kabátját; úgy ácsorgott ott várakozva, mint akit jó szívvel kéne fogadni. Odamentem a pulthoz, hogyha kér valamit, gyorsan végezzünk, de meg se szólalt.

– Kávét már nem tudok főzni – jelentette ki a lány.

– Kávénk nincs – mondtam a pasasnak. – Mindjárt zárunk. Mit adhatok?

– Leülhetek? – kérdezte csendesen.

Hát éppenséggel leülhetett, még nyitva voltunk. – Tessék – mondtam kelletlenül. Gondoltam, észreveszi. De nem, mintha a legnyájasabban kínáltam volna helyet, boldogan telepedett le az egyik asztalhoz a fűtőtest közelében.

– Mit adhatok? – kérdeztem sürgetően.

Szelíd tekintettel nézett föl – na, de ismerem én az efféle szelíd tekinteteket! Sok furcsa pasast láttam már ilyen szelídnek elsőre.

– Bort – azt mondta.

– Palackozott boraink vannak.

– Igen.

– Hétdécisek. Abasári, Furmint, Leányka.

– Vörös nincs?

– Vörös is van.

– Talán azt.

– Adj egy Kékfrankost – szoltam a lánynak. Levette a polcról, meg se törölgette az üveget, csak átadta. Elhúzta a száját, hogy már éppen csak ez hiányzott.

Vittem a bort a tálcán, a pohárral. Öntöttem a vendégnek. Közben jól megnéztem. Két tenyerét a hóna alá dugva melegedett, szemét lehunyta; majd amikor végeztem, felpillantott, mosolyogva nyúlt a pohárért.

– Innának velem?

Én már mentem vissza a pulthoz, amikor ezt kérdezte. Láttam, a lány kapható lett volna rá, de megelőztem:

– Nem, uram, köszönjük.

Mert én észrevettem valamit. Észrevettem, amikor a pohárért nyúlt.

– Szerettem volna, ha... – próbálkozott a pasas bátortalanul.

– Nem, uram, nem! – mondtam határozottan. Intettem a lánynak, hogy jöjjön közelebb. Áthajolt a pulton. – Nézd, milyen a keze!

A lány a vállam fölött odapillantott.

– Látod?

– Valami történt vele – mondta meglepetten a lány.

– Na, ugye!

Megfordultam; arra számítottam, hogy a pasas ismét a hóna alá szorítja a kezét. Tévedtem. Egyenesen ült, két öklét az asztalon nyugtatta, igaz, így most nem látszott sem a keze feje, sem a tenyere, csak az összezárt ökle.

– Szerettem volna, ha velem isznak – mondta barátságosan.

Hallgattam. A lány, a hátam mögött, a pultra könyökölt.

A férfi most őt nézte. Na, te aztán nézheted, gondoltam magamban. Nem ilyen alakokhoz van szokva. Látnád csak a fiút, gondoltam. Vagy a fiúinak az autóit. Látnád csak, kik támasztják itt a pultot miatta. Csinos lány volt, nemrég került az üzletbe az egyik belvárosi presszóból. Nem kérdeztem, miért, a főnökség dolga. Vonzotta a férfiakat a mély kivágású, fehér pulóverjével meg a miniszoknyájával. A mellét én is megbámultam minden alkalommal. Erősen festette magát, és egy vagyont költött fodrászra, kozmetikusra. Ahogy ott könyökölt a hátam mögött, éreztem a különféle spray-k illatát. De én már nem vagyok fiatal. Különben sem érdekelt akkor semmi, csak a záróra.

– Az a helyzet, hogy nincs hova mennem – mondta a férfi.

– Nincs? – kérdezte óvatlanul a lány.

– Senkim sincs. Nem tölthetnénk együtt a mai estét?

– Velem ugyan nem – nevetett fel kurtán a lány.

– Úgy értem, hogy valamennyien. Együtt.

– Maga viccel – mondtam ridegen.

Nem felelt mindjárt. Bámult azzal az álszelíd tekintetével.

– Gondolja, hogy viccelek? Egész komolyan kérdeztem.

– Majd éppen magával! – nyelvelt a lány. – Különben is, ma karácsony van.

– Különben is? – kérdezte gúnyos hangsúllyal a férfi.

– Igen, különben is! Ha nem tudná, ilyenkor mindenki siet haza.

– De éppen most mondtam, hogy én nem mehetek sehová.

– Az a maga baja.

– Úgy véli?

Megelégeltem a dolgot.

– Igyon, uram, igyon! Ha egyáltalán még jót tesz magának, hogy iszik.

Siessen, ha megkérhetem rá.

– Csak nem akar elkergetni?

Hallgattam, mert legszívesebben azt vágtam volna rá, hogy de, bizony!

– Szóval nem tartanak velem? Ezen a napon sem?

Rettenetesen idegesítő volt, hogy csak ült ott, s a világért sem nyúlt volna a poharához.

- És mi legyen azokkal, mondjuk éppen ezen az estén, akik nem mehetnek sehová sem? Magától kérdezem – tekintett a lányra.

- Mit tudom én!

- Magát ez nem érdekli?

- Engem nem – nevetett idegesen a lány.

- Úgy gondolja, nem is érdemes erről beszélni?

- Engem nem érdekel – mondta a lány.

- Hát mi érdekli magát?

- Nézze, uram, nem kötelességünk társalogni. És mindjárt zárunk kell.

- Hova sietnek?

- Bejön ide, és kötözködik – nézett rám a lány.

- Szó sincs ilyesmiről – szólt mosolyogva a férfi. – Csak szeretném megtudni, hogyan rendezték be a világot.

- Éppen tőlünk? Éppen záróra előtt egy perccel?!

A pasas hallgatott, de választ várt. A lány beugrott.

- Hát jó! A világot úgy rendezték be, hogy mindenki megtalálhassa a boldogulását. Nagyon jó kis világ ez! Még ha magának valamiért nem tetszik is, tudja? Ügyességre szoktat. Aki nem boldogul, az magára vessen. És ne kötözködjön azokkal, akik szerencsésebbek!

- Á, szóval így?

- Nem tehetünk arról, hogy maga egyedül van. És, ha valamiért peches, ne velünk tárgyalja meg.

- Mert magukat nem érdekli, igaz?

- Ne vitázz vele – szóltam a lányra. Már igazán torkig voltam. – Nézze, uram! – léptem közelebb a pasashoz. – Maga csak örülhet annak, hogy nem vagyunk túlságosan érdeklődők. Remélem, érti, mire célozok?

Na, az az ártatlan tekintet! Felbőszültem.

- Örüljön, hogy nem kérdezem meg, mitől véres a keze!

Nem lepődött meg. Lassan felemelte a kezét, és széttárta a tenyerét.

- Erre gondol?

A tenyere közepén egy mély seb volt.

A lány felsikoltott.

- Nem firtatom, mitől van. Pedig tehetném – mondtam. – A magafajtaról sok mindent föltételez az ember. De csak arra kérem, igya meg a borát és távozzon!

A férfi meg se rezzent, felemelte a másik tenyerét is.

- Azon is van egy seb! - kiáltott fel a lány. Hangjában, noha riadt volt, érezni lehetett a sajnálkozást is. A pasas észre is vette, hálás mosollyal bólintott. A türelmem határán voltam, de fékeztem magam.

- Nem érdekelnek a sebei. Megmondtam!

- Pedig érdekelhetnék.

- Nem akarok beavatkozni a dolgaiba. Ismétlem, csak arra kérem...

- Pedig beavatkozik. Csak nem úgy, ahogy maga gondolja.

- ...csak arra kérem, igyon, fizessen és...

- Nem is sejti, miféle sebek ezek?

Tudtam, falfehér vagyok az izgalomtól. Nem hiányzik nekem az ilyesmi. Nyugodtságot erőltettem magamra.

- Nem, uram. Lehet, hogy csak véletlenül sebesült meg. De az is lehet, hogy elkövetett valamit, és azok a sebek nem véletlenek...

- Fáj? - kérdezte most már aggódva a lány. - Nem tehetnénk valamit?

A lányra néztem: - Mi ezeket a sebeket nem láttuk! Minket nem fog belekeverni semmibe!

Elég hangosan beszéltem ahhoz, hogy a főnök bejöjjön az irodából.

- Mi baj van, kérem?

- Semmi - mondtam olyan hangon, hogy a főnök érthette, a zavaró eseményből tapintatosan ki akarom hagyni. - Az úr éppen fizetni akar, és távozik. Zárunk.

- Igen, zárunk - ismételte gépiesen a főnök. A vendégre pillantott, meglátta a pasas még mindig feltartott, sebes tenyerét. Elállt a szava. - A pohártól?...

- Nem, főnök, semmi... - Félrevontam s gyorsan elmondtam mindent. Ő közben a pasasra tekingetett, s amíg magyaráztam neki, megragadta a kabátomat.

- Odanézzen! Az inge is... Az oldalánál!

Amint hátrapillantottam, magam is láttam; a férfi szétnyitotta magán a kabátját, s előtűnt az inge, s az ingén egy vöröslő folt.

A főnök magunkhoz intette a lányt.

- Telefonálni kellene a rendőrségre.

- Most? Ugyan! - csillapítottam. - Nem nagyon örülnének, hogy ilyenkor... tudja, karácsony estén... Meg aztán minket is csak zaklatnának. Már vár a család... a fene egye meg, hogy éppen ide jött be!

- Jól van - mondta a főnök. - Akkor dobják ki mielőbb.

Besietett az irodájába.

A lánnyal visszamentünk a pulthoz.

A pasas felállt, tenyerét még mindig feltartotta; most jól látszott a bevérezett inge is.

- Ezek a sebek – kezdte szelíden, de a lány felsikoltott.

- Menjen innen!

Kapkodva megírtam a blokkot, a férfi orra alá tartottam.

- Harminckettő negyven! És távozzon, mert zárunk!

- Csak emlékeztetni szeretném...

- Ne szeressen semmit!

- A tenyeremen, az oldalamon és a lábfejememen... Ezen az estén...

- Örüljön, hogy ezen az estén nem akarunk tudni a maga viselt dolgairól! Örüljön, hogy éppen egy ilyen békés estén... Megértette? Máskor nem úszná meg! Harminckettő negyven, és alászolgája!

A pasas hátrált, végre leengedte a tenyerét. Kiszámolta az asztalra a pénzt. Csendben vártunk. Nem akartam erőszakosan kidobni, pedig már ott tartottam. Hátrált az ajtóig. Álltunk a pultnál, ő meg mindegyre bámult minket azzal a szelíd, könnyörgő tekintetével. Akkor azt hittem, szólni fog még valamit, mert meg-megrándult a szája széle. De szó nélkül kiment.

- Na, gyorsan lehúzni a rolót – mondtam.

A lány segített rendet tenni. A palackból éppen csak az a deci hiányzott, amit kitöltöttem. Az is ott maradt a pohárban.

- Elment? – nézett be a főnök.

- Meg se itta a borát – mutattam.

- Majd holnap eladjuk – dugaszolta le a főnök és betette a hűtőbe. – Majd a holnapi rumliban.

- Volt egy pillanat, amikor megsajnáltam – szólt csendesen a lány.

- Ez már a maga formája, Veronika – nevetett a főnök. – Még az ilyen alakokat is képes megsajnálni.

Ezen aztán nevettünk, kellett is egy kis nevetés az izgalomra. Odakinn ronda köd volt. Beültünk a főnök kocsijába, a lány előre, én meg a hátsó ülésre. Amint elhagytuk a parkolót, kikémleltem az autóból, látom-e valahol a pasast. De az eltűnt. Eltűnt alaposan, mert sehol sem láttam.

Na, aztán a jól fűtött kocsiban már nyugodtabb lettem egy kicsit.

(Megjelent a Népszava kulturális rovatában még a régi időkben, 1976-ban...)